

Յոբելեաններ

Երանուհի Ղազարեան

Մելգոնեանցի
Մէն մի աղջիկ, մէն մի տղայ
Շնորհապարտ ինչպէ՛ս չըլլայ,
Եւ անթառամ ու բազմաբոյր
Ժաղիկներով երախտիքի
Չպսակէ
Յուշադամբանն անոնց անգին:
Վարուժան Պետիկեան

2018

2800-ամեակը Երեւան քաղաքին, 100-ամեակը Սարգարապատի, Բաշ-Ապարանի, Ղարաքիլիսայի հերոսամարտերուն եւ Հայաստանի Առաջին Հանրապետութեան, 30-ամեակը Ղարաքաղեան Շարժումին: Եւ ...

50-ամեակը դասարանիս Մելգոնեան Կրթական Հաստատութենէն շրջանաւարտութեան: Չյաւակնելով մեր տարեդարձը համեմատել վերոյիշեալ ազգային յոբելեաններուն, Լուսոյ Տաճարին 1968-ի շրջանաւարտներս - 23 հոգի, առաւել ամուսիններ, տարբեր տարիներու շրջանաւարտներ, միշտ մեզի ընկերակցող հաւատարիմ հետեւորդներ, ընդհանուր թիւ 60 հոգի - նոր յոյսով լեցուն մեր հայրենիքին մէջ Մայիս 11-18 հպարտութեամբ նշեցինք մեր 50-ամեայ յոբելեանը: Վերջին տասնամեակին մեր չորրորդ հանդիպումն էր այս - 2008 Հայկական Ծովագնացութիւն, 2011 Հայաստան, 2013 Կիպրոս - եւ կու գայինք Կիպրոսէն, Լիբանանէն, Յունաստանէն, Պոլիսէն, Ֆրանսայէն, Շուէտէն, Գանատայէն ու ԱՄՆ-էն:

Իւրաքանչիւր մասնակից իր ժամանումին կը ստանար տոպրակ մը «Class of 68 - 4th Reunion - Yerevan May 2018» պիտակով: Պարունակութիւնը՝ Մելգոնեանի արժիւր կրող գլխարկ մը, շաբթուան ծրագիրը, Վահանին փունջ մը բանաստեղծութիւնները, ներշնչուած 2013-ին Մելգոնեան մեր այցելութենէն, Հաստատութեան 90-ամեակին առիթով պատրաստուած «Temple of Light» տեսաերիզը եւ վկայական մը՝ յար եւ նման ՄԿՀ-ի վկայականներուն, հայերէն ու անգլերէն հետեւեալ գրութեամբ. «ՄԿՀ-ի պատմութեան մէջ, առաջին անգամ ըլլալով կը տիրանաս իսկական արժէքաւոր երկրորդ վկայականի մը փոխան քու անսակարկ նուիրումիդ եւ անթիւ գոհողութիւններուդ, հանդերձ ընտանիքիդ, շրջանակիդ եւ ընդհանրապէս մարդկային ցեղին: Երեւան, 12 Մայիս 2018»: Գրութիւնը նոյնն էր բոլորին համար: 50 տարի վերջ՝ հասարակ յայտարար:

Ունեցանք լաւ կազմակերպուած ծրագիր մը՝ պտոյտներ, ընտիր ճաշարաններ, համեղ ճաշերով, երգով ու երաժշտութեամբ, առաջնակարգ ուղեկցող մը՝ Սիրանուշը: Կ'արժէ առանձնացնել տեղական գոյնով Գեղարգունիքի Ծաղկունք գիւղի պարտէզ-ճաշարանը, ուր անուանի խոհարարը մեր ներկայութեան պատրաստեց ու թոնիր իջեցուց ամբողջ զառնուկը, որ ճաշակեցինք տաւուլ-գումնայի, երգ ու պարի - եւ անձրեւի - ընկերակցութեամբ. Դիլիջանի Դոլմամա ճաշարանը, ուր ըմբռնեցինք օփերայի երգիչներու քառեակի մը կատարումները. Էջմիածնի «Հայ Միասնութեան Խաչ» բարեգործական մշակութային հասարակական կազմակերպութեան կեդրոնը, ուր ճաշարանէն զատ կը գործեն զանազան արհեստանոցներ

եւ ցուցասարահներ, որոնց հասոյթը կը յատկացուի կազմակերպութեան բարեսիրական ծրագիրներուն, մանաւանդ մանուկներուն. «Ծիրանի» ռեստորանային համալիրը, ուր գեղեցիկ միջավայրի մը մէջ վայելեցինք շնորհալի ջութակահարուհիներու քառեակ մը:

Կիրակի, Մայիս 13-ի առաւօտեան բոլորս ներկայ գտնուեցանք Սբ. Հռիփսիմեանց տաճարի հոգեպարար արարողութեան, որու աւարտին հոգեհանգստեան պաշտօն կատարուեցաւ Գրիգոր եւ Կարապետ Մելգոնեան բարերարներու, ինչպէս նաեւ մեր ուսուցիչներէն Սարգիս Համպոյեանի եւ Սեպուհ Աբգարեանի խնկելի յիշատակին:

Պարոն Սարգիս Համպոյեան եւ Տէր եւ Տիկին Միհրան Ճիզմէճեաններ միացած էին մեզի նախորդ երեք հանդիպումներուն: Այս անգամ զգալի էր իրենց բացակայութիւնը: Պարոն Համպոյեան անդարձ բաժնուած էր մեզմէ մի քանի ամիս առաջ, իսկ Կարողուկ եւ Միհրան Ճիզմէճեաններ կը սգային անժամանակ կորուստը իրենց որդւոյն՝ Արային: Ուրեմն Միսաք գաղափարը ունեցաւ բոլորիս կողմէ գրելու Լիւսի Համպոյեանին եւ Ճիզմէճեան ամուլին, յայտնելու համար թէ զգալի էր իրենց բացակայութիւնը եւ իրենց մաղթելու մխիթարութիւն: Լիւսիին պատասխանը յուզեց մեզ:

Մեր ծրագրի թերեւս ամենէն նշանակալի եւ յուզիչ պահերը ապրեցանք երբ այցելեցինք Արարատի Մարզի Մասիս քաղաքի Վահրամ Բաբայեանի անուան թիւ 2 հիմնական դպրոցը, 9 դասարան, մօտ 900 աշակերտ: Մեր դասընկերներէն Վահան Մուրատեան նախաձեռնած էր դպրոցին սատարելու գաղափարին, իրեն միացած էին Շնորհիկ եւ Տիգրան Ալթունեաններ, իսկ դպրոցի նախկին սանի մը նուիրատուութեամբ վերջերս կառուցուած էր հանդիսասրահը: Այստեղ նշեմ թէ մեր հրաժեշտի ճաշկերոյթին այս դպրոցին համար հանգանակուեցաւ աւելի քան 8,000 տոլար: Դպրոցի մուտքին աշակերտները մեզ դիմաւորեցին Մելգոնեանի քայլերգով: Այդ պահուն մտաբերեցի թէ ՄԿՀ վերջին տարիներու աշակերտներուն քայլերգը չէին սորվեցներ, յետին նպատակներով:

Դպրոցի մուտքին կար յուշաքար մը, մէկ կողմը Այբուբեն, միւս կողմը «Ճանաչել զիմաստութիւն եւ զխրատ, իմանալ զբանս հանճարոյ», Ս. Մեսրոպ Մաշտոցի թարգմանած առաջին նախադասութիւնը: Իսկ միջանցքներու պատերուն՝ ՀՀ մաղթերգը, Տէրունական աղօթքը եւ Ամենայն Հայոց Հայրապետին պատկերը: Ճոխ յայտագիր մը պատրաստուած էր մեզի համար - երգ, ասմունք, խմբային արտասանութիւն, պար - որու ամբողջ տեսողութեան բեմին ետեւի պաստառին վրայ կը տողանցէին ՄԿՀ-ի դրուագներ: Չոր աչք չմնաց, ոմանք ուղղակի կը հեկեկային: Շնորհակալական եւ շնորհաւորական խօսքով հանդէս եկան պարոն Վարդան Թաշճեան, Վահան, Շնորհիկ եւ Տիգրան, տնօրէնութիւնը: Յաջորդեց հիւրասիրութիւն ու կտրուեցաւ յատուկ պատրաստուած կարկանդակ, Մելգոնեան բարերարներու նկարով եւ մեր յիսնամեակը խորհրդանշող 50 թիւով: Երբ կը մեկնէինք, բակին նայող երկրորդ յարկի պատուհաններու ետին խռնուած էին աշակերտները, որ մեզի բարի երթ կը մաղթէին փոքր եռագոյն դրօշակներ ձօձելով: Յուզումի պահ մը եւս, կէս դարու հեռաւորութենէն: Ի՞նչ Մելգոնեան, ի՞նչ Մասիս քաղաքի թիւ 2 հիմնական դպրոց ...

Մեր եզրափակիչ յօբելենական ճաշկերոյթը տեղի ունեցաւ Megerian Carpets գորգի կեդրոնին մէջ Մայիսի 17-ին: Նախ այցելեցինք գորգի թանգարանը, ծանօթացանք Մըկըրեան ընտանիքի երեք սերունդ գորգի գործով զբաղումին, տեսանք հաստոցներ, ներկեր, պատմական գորգեր, Երեւանի 2800-ամեակին առիթով քաղաքապետարանին նուիրուելիք սքանչելի գորգը: Այս անցանք ճաշասրահ, ուր արդէն կը լսուէին քանոնի եւ տաւիղի հնչիւնները: Չայն տուաւ Շահէն ու երգեցինք ՄԿՀ քայլերգը Անմահ լուսոյ, ճշմարտութեան, բարիին,

Տաճարն է այս, սրբանուէր, թանկագին,
Ան մեզ տուաւ, նահատակուած մեր ցեղին,
Զաւակներէն լաւագոյնը ու բարին:

Բացման խօսքով հանդէս եկաւ Արան, ապա խօսքը տուաւ Բիւզանդին, որ խնդրեց մէկ վայրկեան յոտնկայս լռութիւն առ ի յարգանք մեզմէ՛ յաւետ բաժնուած մեր ընկերներուն, ուսուցիչներուն, բարերարներուն, մանաւանդ վերջերս մահացած Սարգիս Համպոյեանին եւ Միհրան Ճիզմէճեանի որդւոյն՝ Արային: «Երագի պէս դարձեալ անցան այս եօթ օրերը - կարօտի հանդիպման յագեցման վայրկեաններ», ըսաւ ան ու շարունակեց «նողկանք կը զգամ այն մարդոց, որոնք մեր դպրոցը այս վիճակին բերին եւ կը հիանամ ընկերներուս վրայ, որոնք տակաւին իրենց յոյսը չեն կտրած Մելգոնեանի բացուելուն»: Վերահանդիպումի մաղթանքներով փակեց ան իր խօսքը, ապա մէկական տուն արտասանեց արեւմտահայ բանաստեղծներու գործերէն ու երգեց «Տլէ Եաման»ը:

Մելգոնեանի շրջանաւարտ, ուսուցիչ, Լուս Անճէլըսի Արշակ Տիգրանեան վարժարանի երկարամեայ տնօրէն Վարդգէս Գուրուեան ներկայացուց օրուան մեծարեալ Վարդան Թաշճեանը, որուն յանձնուեցաւ Մելգոնեանը, խորհրդանիշը եւ ջրամբարը պատկերող յուշանուէր մը:

Շնորհակալական խօսքով հանդէս եկաւ Մելգոնեանի շրջանաւարտ, ուսողութեան ուսուցիչ, Նիկոսիոյ «Նարեկ» վարժարանի երկարամեայ տնօրէն Վարդան Թաշճեան, շնորհաւորելով Յիսնամեակի համախմբումը իրականացնող Արա Գուլեանը, Վահէ Հալաճեանը, Միսաք Ներսէսեանը եւ բոլոր օգնականները: Շնորհակալութիւն յայտնեց իր բարեկամ Վարդգէս Գուրուեանին դրուատական խօսքերուն համար, աւելցնելով թէ յուշանուէրը կ'ընդունի նաեւ որպէս յարգանքի տուրք իր պաշտօնակիցներուն՝ հայ թէ օտար նուիրեալ մշակներուն: Արտայայտեց բոլորին խորագգաց վշտակցութիւնները եւ մխիթարական զգացումները Համպոյեան եւ Ճիզմէճեան ընտանիքներուն եւ պարագաներուն: «Որքան ալ փոխուեցանք օրէ օր, Մելգոնեանը միշտ մնաց երիտասարդ մեր մտքին ու մտածումներուն մէջ առտուրնէ մինչեւ իրիկուն, եւ մեր երագներուն մէջ՝ կէս գիշերէն մինչեւ արշալոյս», ըսաւ ան: «Այս այն Մելգոնեանն է, որ լռած է ալ, 12 տարիներէ ի վեր, որուն զանգակը չի հնչեր ալ, որուն միջանցքներէն չեն լսուիր ալ սան-սանուհիներու կրունկներուն կռինչը, որուն օդին մէջ չկայ արծազանգը առաւօտեան «Անմահ Լուսոյ»ին եւ «Աւետիս Հայեր»ուն, որուն անտառները, շէնքերը, դամբանը, բարերարներու վիլլան, արծանները տխուր են, երբ չկայ ալ կեանք ու շարժում անոնց շուրջ»:

Ան ըսաւ թէ բնութեամբ ալ գեղեցիկ էր Մելգոնեանը - ներշնչումի աղբիւր թէ իր գրիչին եւ թէ վրձինին: Երախտագիտութիւն յայտնեց իր կեանքին մէջ իր կողակիցին՝ Սիլվային ներկայութեան համար - զալ տարի կը լրանայ իրենց ամուսնութեան յիսնամեակը - «որ երջանիկ կեանքի օրհնութիւնը եղաւ»: «Պառաւ» տուաւ Վահանին ու Տիգրանին Մասիսի դպրոցի նախաձեռնութեան համար եւ խօսքը ավարտեց ըսելով. «սիրելի քոյրեր եւ եղբայրներ, եթէ ես շուրջ կէս դարու կրթական կեանքիս ընթացքին կրցայ ձեզի պէս առողջ սերունդներ պատրաստել, ալ ինձմէ՛ աւելի երջանիկ անձ չկայ ու չի կրնար ըլլալ»:

Անակնկալ մըն ալ վերապահուած էր ինձի: Դասընկերներս, գնահատելով մեր կապը վառ պահելու, մեր գործունէութեան մասին մամուլին մէջ գրութիւններս, ՄԿՀ խորհրդանիշը կրող ապակեայ յուշանուէր մը յանձնեցին, ձեռամբ Միսաքին, հետեւեալ գրութեամբ՝ «Սիրելի Երանուհիին, մեր շրջանաւարտութեան Ոսկեայ կիսադարեան տարեդարձին առիթով, առ ի շնորհակալութիւն եւ արտայայտութիւն մեր երախտագիտութեան՝ հանդէպ ժրագան

աշխատանքիդ, որպես մեր դասարանի պաշտօնական բանբեր եւ բոլոր հետաքրքրաշարժ անցուդարձներու անխոնջ տեղեկատու»: Շրջապատուած «կարգադրիչ յանձնախումբ»ի անդամներով, խօսք առի ըսելով թէ մեր կապը վար պահելը հաճոյք կը պատճառէր նախ եւ առաջ ինձի եւ թէ երախտապարտ էի ծնողքիս, որ իմաստութիւնը ունեցած էին զիս Մելգոնեան դրկելու եւ առիթը ընծայած ունենալու նուիրեալ ուսուցիչներ եւ իրենց նման քոյրեր ու եղբայրներ:

Ցուցադրուեցաւ կարճ ժապաւէն մը, պատրաստուած Արային կողմէ, մեր դպրոցական տարիներու դրուագներով: Բաշխուեցան մեր հանդիպումներէն անպակաս պըլօթի մրցաշարքի բաժակները. յաղթողներ՝ Յակոբ Գասարճեան եւ Վարուժ Սարգիսեան: Մի քանի երգ երգեցինք մեր սոխակներուն՝ Ովսաննային եւ Շահէին առաջնորդութեամբ, Վարդուկ եւ Միսաք կտրեցին յիսնամեակի կարկանդակը, ու մեր Արմէն փեսան, մեր հանդիպումի պաշտօնական լուսանկարիչը, նկարեց հա նկարեց ...

Այսպէս վերջ գտաւ մեր պաշտօնական ծրագիրը: Ոմանք մեկնեցան յաջորդ օրն իսկ, ուրիշներ պիտի մնային մի քանի շաբաթ եւս:

Առաջին օրը կատակած էր Արան «գանգատները Վահէին, շնորհակալութիւնները ինձի»: Գանգատ չունեցանք: Ուրեմն շնորհակալութիւն բոլորիդ՝ Արա, Վահէ, Միսաք եւ օգնականներ: Ձեր վարձքը կատար: Ցտեսութիւն:

*

Մայիսի 18-ին մեր դասընկերներէն Գէորգ Մարաշլեան, Գրիգոր Մարոնեան, Մանուկ Եըլտըզեան, Բիւզանդ եւ Մարի Ագապշեաններ Մելգոնեանի վերաբացումի հարցով հանդիպում ունեցան ՀՀ Սփիւռքի նորանշանակ նախարար Մխիթար Հայրապետեանի հետ:

Անհատաբար թէ փոքր խումբերով այցելեցինք Պատմութեան թանգարան, Գառնիի Կիրճ, Կոմիտասի թանգարան եւ Պանթէոն, վայելեցին «Սայաթ-Նովա» օփերան: Երբ Կոմիտասի թանգարանին ուղեկցողը աւարտեց իր բացատրութիւնները, Ովսաննան ու ես պատմեցինք իրեն միայն Վահան Պէտլեանին - Մելգոնեանի երաժշտութեան ուսուցիչ եւ Կիպրոսի երաժշտութեան հայր - աշակերտներուն ծանօթ դրուագ մը: Կոմիտասի Փարիզեան շրջանին Վահան Պէտլեան կ'այցելէ հոգեբուժարան եւ կը փափաքի տեսնուիլ հետը: Կոմիտաս իր սենեակը չ'ըլլար, ուրեմն Պէտլեան տեսնուելու փափաքը կը յայտնէ թուղթի մը վրայ գրելով: Երբ կը վերադառնայ վարդապետը, կը կարդայ թուղթը, կը ճմռթկէ ու գետին կը նետէ: Առաջին առիթով Պէտլեան կ'առնէ թուղթը, կը շտկէ ու մասունքի պէս կը պահէ մինչեւ կեանքին վերջը, իր աշակերտները բաժնեկից դարձնելով այդ գանձին: Արցունք բերինք ուղեկցողին աչքերուն:

Անակնկալ հանդիպումները շատ էին մեր կեցութեան շրջանին: Կ'ըսեն՝ աշխարհը փոքր է: Հայաստանով աւելի կը փոքրանայ: